

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 15րդ շրջանի (99-րդ տոս.—900 մայիս) բաժնորդագիրն է 20 ֆր. կանխիկ: Յարելի է նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1900 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով:

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia, MARSEILLE (France).

ԺԵ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 24

1899 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21
1899 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 9 (Հ.Տ.)

ՇԱՐԱՊ

Կը հրատարակուի իշ. և Նրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելու և կոստամբմիայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները: Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միլիգրամ 1 սանդիմ կարծէ. 1 գրութիւնը 2 սանդիմ: Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction: Rue Glanévès, 17.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԺԵ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1899 ՕԳՈՍՏՈՍ — 1900 ՄԱՅԻՍ)

Բաժնորդագրութեան պայմանները նորը կը մնան. Ամբողջ 15րդ շրջանի (1899 օգոստոս. 1900 մայիս) բաժնորդագիրն է 20 ֆրանգ. իւր անոնք որ 1899 օգոստոսէն բաժնորդ չեն գրուիր և չարուակեր մինչև 15րդ շրջանի վերջը, ամսական 2½ ֆր. բաժնորդագիր պէտք է վճարեն: Մէկ շրջանի ամսաների բաժնորդագրութիւնը միւս շրջանի ամսաներին հետ խառնելով տարեկան բաժնորդագրութիւն չհաշուուի:

Անոնք որ Արմենիայի ժամանակ կը գրուին, իրենց համար ստացած մէկ օրինակ Արմենիայէն զատ՝ օրի բաժնորդագիրը 20 ֆր. է, քանի՜ օրինակ Արմենիա որ ուզեն, կը ղրկուի իրենց հասցեով և իրենց ծրարի մէջ գրուած, ամեն մէկ օրինակի տարեկան բաժնորդագիրը 10 ֆրանգ և կամ որ նորին է, ամսական մէկ ֆրանգ միայն հաշուելով:

Ամեն ազգի ու երկրի մէջ ընդունուած սովորութիւն մ'է որ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻ ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆԽԻԿ ԿԸ ՎՃԱՐՈՒԻՆ. Դիւրութեան համար կարելի է նաև 20 ֆր. մաս առ մաս վճարել կանխիկ, 2 կամ 4 ամիսը անգամ մը 5 կամ 10 ֆր. ղրկելով:

ԾԱԽՈՒ ԴԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու գտնուած գիրքերի մանրամասն ցուցակը հրատարակուած է Արմենիայի 14րդ շրջանի 77, 78, 79, 80 և 81 թիւերին մէջ:

Այդ թիւերէն յատկապէս աւելի տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիապէս ղրկել անոնց որոնք կը փափաքին մեր գրացուցակներ ունենալ, եթէ գոնէ 50 սանթիմ ղրկելով գիրք ուզեն մեզնէ նախապէս. այդ ուզուած գրքի ծրարին մէջ գրուելով կը ղրկուին գրացուցակներն ալ:

Ամեն երկրի փոստերը, քանի՜ ամս թիմի համար ալ լինի, մանրատը փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար Մարսէլի մէջ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Ռուսիայէն (Թիֆլիս). — Հայերի թիւրքիա. — L'Indicateur Amiénois լրագրի մէկ յոդուածը. — Տեղական. — Թիւրքիայէն լուրեր. — Անգլիային նկատմամբ հանգամանքներ. — Անգլիայի քաղաքական պատերազմը. — Արտասահմանի լուրեր. — Մանուցումներ. — Բանասիրական (Պարսկաստանի վաճառակ սովորական սովորութիւնները):

ՆԱՄԱԿ ՌՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիս, սեպտ. 24/6 հոկտ. 99
Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը, որ հաստատուել էր 1880 թուականին և ունէր ճիւղեր 19 կեդրոններում և որ իր կարողութեան և օրէնքի թողութեան տուած չափով աշխատում էր օգտակար լինել հայ թշուառներին, ինչպէս յայտնի է, լուծուեցաւ վերլին ժամանակներ կառավարական կարգադրութեամբ և հրատարակուած նոր օրէնքների համաձայն: Բայց մի ուրախակի երևոյթ որ այդ լուծեալ ընկերութեան թիֆլիսի ճիւղի անդամներից 30ի չափ էլի կազմակերպեցին մի նոր ընկերութիւն, այս անգամ «Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական ընկերութիւն» անունով որին իրաւունք տրուել է իր գործունէութեան ասպարէզանել միմիայն թիֆլիսը:

Այս նորահաստատ ընկերութիւնը ամսիս 12/24ին քաղաքագետութեան դահլիճին մէջ ընդհանուր ժողով գումարեց:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՅԹՆԵՐԸ

(Շաբ. 23րդ րուսն եւ վերջ)

Պարսկ վաճառականներին տրուելիք վարկը. — Պարսկ վաճառականներին չնորհուած վարկի պայմանագրումն առ նուազն 3 ամիս և առ առաւել 18 ամիս է, ապրանքին համեմատ: Եւ տուով քուտը վաճառքների համար, ինչպէս են սուրճ, թէյ, քարիւղ, վճարման 3 ամիս պայմանագրում կը տրուի, վաճառքի պարսկական նաւահանգիստը հասած օրէն հաշուելով: Եւ քարին համար տեսած ենք որ բացառութիւն մը կընեն այդ սովորութիւնէ և գնորդ ընդհանրապէս կը վճարէ ստանալէն մէկ ամիս յետոյ: Ամեն տեսակ կտակներէն, ապակեղէնների և այլնի համար՝ 16էն 18 ամիս մէջ է տարբերութիւնը:

մարեց ուր վճարեց 6 րուսլի անդամավճար ստանալ և ընտրուեց ընդհանուր ժողովին նախագահ՝ Դոք. Բ. Նաւասարդեան և քարտուղար՝ Պ. Շիրինեան. նոյնպէս ընտրուեց 9 անդամից բաղկացած մի վարչութիւն: Այս նոր Բարեգործական ընկերութեան ցանկանում ենք կատարեալ յաջողութիւն և եռանդ:

Լսում ենք որ մտադրութիւն կայ Մոսկվայում տնկելու Պ. Գ. Ջանչեան, ցի 25 ամեակը, Պ. Ջանչեանց յայտնի է որպէս ուսու հրապարակագիր — թէ և ինքը հայ — որ իւր ուսուցէն հրապարակագրութեամբ այնչափ ծառայութիւն է անում Հայերիս. Նա ի նպատակ ծախահայաստանի սրբերին հրատարակեց «Եղբայրական օգնութիւն» անուն ուսուցէն ժողովածուն և յաջողուեց նրան մինչև այժմ ուղարկել 25000 րուբլի մի գումար հայ որդանոցներ հաստատելու համար ծախահայաստանում և իր զօրեղ գրչով ծախահայերի դատը և թշուառութիւնը միշտ պաշտպանում է ուսու ազատական թերթերի մէջ:

Հոռոմով արեւելագետների միջազգային 12րդ համաժողովին ներկայ լինելու համար ուսու կառավարութեան ուղարկած ներկայացուցիչներին մէջ գտնուում է և հայագիր Պ. Լեոն Մըսերեանց, զոկտոր որեւեւան լեզուների:

Պարսկ երկար պայմանագրում կը գնէ որպէսզի միջոց ունենայ վաճառքը ծախելով հետգնեւէ պարտքը վճարելու և կարելի եղածին չափ քիչ վտանգի ենթարկուելու: Իր հաշիւ սապէս կը կարգադրէ. հաշուեցուցակի գնին վրայ կաւելցուել տոկոսի վճարումը 16էն 18 ամիս պայմանագրումի մը համար հարկերին 12ով. նոյնպէս և ապրանքին ծախուելէն իր ստանալիք չափը. ինքէ հանգամանքներն իրեն նպատաւոր լինին, պայմանագրումի վերջանալուն չսպասեր պարտքը վճարելու համար որով զեղջ մը կը շահի, ստակին չափը պակեցուել կամ ընկել տալով: Եւ րոպացի վաճառականներ որ պարսկ վաճառականներին մը հետ գործ կընէ, ունէ կորուստեց ազատ միաւր համար, պէտք է աշխատի որ պայմանագրեալ ծախահանգէն առաջ կամ պայմանագրում լրացածին պէս իր ստակ գանձէ և վտահանքի տուելներին միայն շնորհէ երկարատեւ պայմանագրումներ:

Ընդհանրապէս շուկայի վաճառականները:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒԻՐԻՍ

Վիէննայի պարսկական դեսպան հայագիր Միլրդա Նարիման խան կ.պ. լիս գնացած է ուր հոկտ. 11ին հասնելով, պարսկական դեսպան Միլրդա Մահմուտ խանէն հիւրընկալուել է դեսպանատան մեջ:

Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Գաբրիէլ եպ. Ճէվահիրեան իրեն այցելութեան գնացել է Ս. Պատրիարքի կողմէն, պատրիարքարանի Ա. գործակատար Տ. Ներսէսեան Տիգրան էֆենտիի հետ:

Վսեմ. Նարիման խան Այստէֆանոս երթալով այցելութիւն տուել է իր աներձագի, Տատեան Յովհաննէս պէյին:

— Նոյն մը թէ կ. պոլսի թիւրք գրաքննութիւնը հայ լրագիրներին ինչ ձեով կը թողատրէ լուրեր տալ սովորանին և Օրմանեան պատրիարքին միջև բանակցութեան նիւթ եղած մեր ազգային խնդիրների վրայ Ահաւսիկ փոքրիկ քաղաւած մը «Բիւզանդիոն»ի հոկտ. 2/14ի թիւէն:

«Դատական վսեմ. նախարարը նախընթաց օր Պատրիարքարանի Ա. գործակատարին ծանուցել է թէ ներկայացուած ինչ ինչ գործերը կը նայուին:

«— Քաղաքական ժողովոյ ատենապետ Բարձր. Յարութիւն փաշայի կողմէ Ս. Պատրիարքին տեղեկութիւնը

ները լաւ համբաւ ունին և արժանաւոր են իրենց այդ համբաւի: Նրբ իրենց պարտքեր չեն վճարել և կը սնանկանան, յաճախ ատոր պատճառն ալ այն եղած կը լինի որ իրենք ևս ուրիշ սպառողների վարկ տալու պարտաւորուած են: Վաճառականի մը դէմ դատ բանալու համար և ընդհանրապէս պարսկ վաճառականին և անոր ծախող եւրոպացիին միջև ծագած ունէ վէճի համար, պէտք է որ եւրոպացին դիմէ թէ հրան վաճառականութեան նախարարին և նահանգային քաղաքներին մէջ նահանգապետին:

Այսու ամենայնիւ այդպիսի դատաւարութիւններ շատ քիչ անգամ կը պատահին և պէտք է կարելի եղածին չափ խուսափել ատոնց մը որովհետեւ եւրոպացիի մը կողմէն դատարան քաղաւած Պարսիկը իր կրօնակիցներէ աջակցութիւն կը գտնէ որով դատաւարութիւնները թէ՛ երկարատեւ և թէ՛ անօգուտ կը դառնան: Պարսկաստանի կայսերական դրամատունն իրեն ղիմող եւրոպացիներին բարեյօժա-

հաղորդուած են ներկայացուած ինչ ինչ գործերու ընթացքին նկատմամբ:

« — Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան այսօր ես դատական պաշտօնատունը կերթայ, ինչ ինչ գործերու համար:»

— Սուլթանը քարեհաճեր է վերջապէս վաւերացուել հայ կաթողիկոսներին նորոգելու պատրիարք Ամեն. Տ. Պօղոս Էմմանուէլեան Սրբազանի ընտրութիւնը որ քիչ օրէն յետոյ սուլթանին ունկնդրութեանը պիտի ներկայանայ սովորութեան համեմատ:

L'INDICATEUR AMIÉNOIS ԼՐԱԳՐԻ ՄԷԿ ԹՕԴՈՒԱԾԸ

L'indicateur Amiénois լրագրի հոգ տնօրէն 15ի թուին մէջ Պրանսա և Հա. յաստան վերնագրով և Victor Peuvrelի ստորագրութեամբ որ Sous-Officier (Ենթասպայ) լրագրի խմբագիրներէ մին է, Հայերին համար շատ համակրական և օրտայոյզ ոճով գրուած յօդուած մը կը կարդանք որով յօդուածագիրը Հայերի կրած տառապանքներն յիշեցունելով կոչում կընէ Փրանսական ազգին, ազատելու համար իրենքիցի այդ հնօրեայ քրիստոնեայ բայց դժբաղդ ազգն իր ճշնուած և հարստահարուած վիճակէ: Այդ առթիւ կը յիշէ նաև Բարիզարնակ վանքի, իշխան Լուսինեանի ջանքերը, հայ ազգի վիճակը Եւրոպային ծանօթացունելու և անոր վիճակի բարւոքում մը ձեռք բերելու համար:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Անուանի Միտհաթ փաշայի որդին Ալի Միտհաթ պէյ որ իբրև Երիտաւարդ-թիւրքերի կուսակցութեան պատկանող բանտարկուած էր Զմիռնի մէջ, յաջորդել է անկէ փախչել Բիւրէ ուրկէ եկած Մարսէյլ ապաստանած է: Սուլթանն իրեն նստէն յատկապէս մարդ զրկած է, զինք համոզելու համար որ կ.պօլիս վերադառնայ. բայց Ալի Միտհաթ պէյ չհամաձայնելու իրեն չափուած հրապուրելի խոստումներին:

— Մարսէյլի 2500 ամեակի հանգէները կը շարունակուին հրատա.

րութեամբ տեղեկութիւններ կուտայ Քէհրանի վաճառականների վճարելու կարողութեան վրայ. դրամատան ճիւղին ալ միևնույն աջակցութիւնը կը շնորհեն այն քաղաքների մէջ ուր հաստատուած կան, այսինքն Իսպիրէ, Բաշտ, Մէշէ, Սպահան, Սէզտ Շիրազ և Բուշիր քաղաքները: Վաճառքների յայտարարուած արժէքին վրայ մաքսատան հետ անհամաձայնութիւն ծագած ժամանակ, մաքսատունը յայտարարուած գնէն հարիւրին տասը աւելի տարով ինք գնելու (préemption) իրաւունքը չգործադրելու, ինչպէս կընեն Եւրոպայի մաքսային վարչութիւններէ, ամենք, այլ իր պահանջը ապրանքները կառնէ: Ասկէ կը ծագին կորուստներ, յապաղումներ, ապրանքի աւելում և այլն. առանց մէջ գործ մնալու համար, պէտք է հոգ տանել բոլոր պէտքեկած վաւերագրութիւնն առաջօց զրկելու փոխադրութեան յանձնակատարներին:

Ապրանքները կը յանձնուին փոխադրութեան ծախքերը վճարուելով որոնց մէջ կը հաշուուին Լոնտոնէն, Անվէրսէն

րակուած ծրագրին համեմատ: Միքանի օր փոքր ինչ նսեմացաւ հանգէներին փայլն անձրևներին պատճառով և օտար քաղաքներէ ալ հանդիսականների գալուստը — որոնց թիւը շոգեկառքերի վարչութեան վիճակագրին համեմատ 100,000ի կը մօտենայ — նուազել սկսաւ. բայց հիգշաբթի օր Պարսէյլի երկինքն իր սովորական պարզութեամբ ու պայծառութեամբ կը փայլէր, նոր ոգևորութիւն մը ցոյց կուտար ժողովուրդը և օտարաքաղաքացիներն ալ նորէն ըսկսած էին Մարսէյլ թափել: Նոյն երեկոյին ընդհանուր լուսավառութիւն եղաւ ծրագրին համեմատ և ծովին վերայ հիանալի հրախաղութիւններ կատարուեցան: Արծաթի, ոսկիի և այլն գոյներով հրեղէն շողեր որոնք երկինք բարձրանալով և այլևայլ ձևերով ու կերպարանքներով կը թափվէին ծովին վրայ, կախարդական զմայլեցուցիչ տեսարան մը կընծայէին և հանդիսականներէն ոգևորուած ծափեր կը խլէին: Վերջին հիանալի և որոտաձայն հրթիռը երկինքն բարձրեցին լուսաշող տառերով ամենքին կը կարդացուէր Vive Marseille!

Այսօր, շաբաթ, վաճառականների սակարանը թէ՛ առաւօտ և թէ՛ երեկոյ գոց պիտի մնայ ի պատիւ 25րդ հարիւրամեակին: Այս գիշեր և վաղը կիրակի գիշեր, դարձեալ ընդհանուր լուսավառութիւններ կան:

Հինգշաբթի առաւօտ, յունական նաւատորմի նաւազներէն 200 հոգի, իրենց նուագածուներ խումբի առաջնորդութեամբ և յունական ազգային երգն ու Մարսէյլի շուրջը, անցան Քանդալիէր և Նօայլ փողոցներէն ու Ալէտը Մէյանէն և գնացին Կրանտ Արմէ փողոցը յունական եկեղեցին որի առջև կարգով շարուեցան: Քիչ յետոյ, ծովակալ Քրիէճիս իր սպայներով մէկտեղ եկան կառքերով և ներկայ գտնուեցան պատարագին ուր շնորհած էին նաև տեղիս յունական դադուլի ծանօթ անձնաւորութիւններն իրենց ընտանիքներով մէկտեղ: Եկեղեցին կընդունուէին միայն յատուկ հրաւիրագրի տոմսակ ունեցող:

Կամ Մարսէյլի զրկողների ըրած ծախքերը ինչպէս նաև շոգեկառն հանուելէն յետոյ նաւահանգիստէն մինչև իրենց հասնելու տեղն եղած ծախքերը:

Առեւտրական ցերեկայացուցիչներ են ճախրողներ. — Ինչպէս պէտք է յարաբերութեան մասին Պարսիկներին հետ չուկայների մէջ հաստատուած վաճառականների հետ — այդ չուկայներ ամեն մէկ քաղաքի մէջ առևտուրի բուն կեդրոնն են: Այդ է առաջին խնդիրը մեր (Պէլժիացի) արհեստաւորների համար և որին պատասխանելը շատ դժուար է չեքսաղապէս: Թուսիսի գործարանատէրներն ասոր համար իրենց միջնորդ և շատ լաւ օժանդակներ գտած են այն քաղաքները որոնք Պարսկաստանի հպատակ Հայերէն որոնք Պարսկաստանի հիւսիսային նահանգներին մէջ հաստատուած են: Ասոնցմէ շատեր ամեն ամառ կանոնադրապէս կերթան Նիժնի Նովոյ րոտի տօնավաճառը և Թուսիսի ուրիշ քաղաքները. այդ տեղեր կը տանին Պարսկաստանի ապրանքներ, բայց իրենք ալ

ները: Եկեղեցին դարդարուած էր յունական և ֆրանսական դրօշակներով: Յոյների քարոզիչը, Արթ. Զիկա, վրնոս վարդապետ, յունարէն մի ճառ կարդաց հայրենասիրական շնորհագրուած, որով կը պանծացուէր յոյն ազգին ունեցած քաղաքակրթող ազդեցութիւնը:

Կէսօրին, տեղիս յոյն դադուլը Քորնիլի Բուպիոնի ճաշարանին մէջ մի շքեղ ճաշկերոյթ տուաւ հոս գտնուող հելլենական նաւատորմի ծովակալ Քրիէճիսին, հրամանատարներին և սպայներին:

ԹԻԻՐՔԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրաի մէջ ժանտախտ երեցած լինելով, կ. պօլի առողջապահական վարչութիւնն որոշեց է տասօրեայ քարանձինաի ենթարկել սեպտ. 25/7 հոկտ. էն սկսած Պատրայէն եկող անձներն ու իրերն:

— Կ.պօլսէն կը հաղորդեն Պրանսա ֆուրթըր Ձայթունկ լրագրին թէ Ֆրանսական դեսպան Տ. Քօնսթան Միլերկըականի Ֆրանսական նաւատորմի Սիւրիա պիտի երթայ ուր պտոյտ մը պիտի ընէ:

— Միլերկըականի անգլիական նաւատորմի որ Սէլանիկի առջև կը գտնուի այժմ, երկու սպայները, «Արաթընթ» թորփիլանաւի հրամանատար Ուոլտըրը և առաջին մեքենավար Ալէքս. Պէյքը, նաւակով մը կերթան քանի մը ժամ հեռու ծովեզերքն ելնելու և օրսորդութեամբ ժամանակ անցունելու համար: Սակայն ա' չեն վերադառնար և չգիտցուի թէ ինչ պատահած է իրենց: Ուտիկանութիւնը որ խուզարկութիւններ կատարած է, կենթադրէ որ երեկոյին վերադարձին ծովին վրայ փոթորկի բռնուած և անհետացած լինին:

— Բարիզի 1900ի արուեստահանգէսի թիւրքիաին յատկացած բաժնին մէջ որ սկսուած է շինուիլ, առաջիկայ փետրուարին պիտի կրնան տեղաւորուիլ թիւրքացի ցուցադրները: Ենթադրուած ճարտարապետութեան ոճով հոյակապ կամարներ և գուռներ պիտի ունենայ Գետնայարկը

ուս գործարանատէրներին ապրանքներ կապարներ և երբ Պարսկաստան կը վերադառնան, տարիին մնացած մասը հոն կանցունեն և այդ ապրանքներ ընդունելով կը քնն զանոնք Պարսկաստանի մէջ: Ամենք ալ առևտրական տուների ներկայացուցիչներ են Պարսկաստանի մէջ ուր անոնց ապրանքներ կը տեղաւորեն ապահովապէս և անոնց արժէքին վրայ յանձնարարագին մը կառնեն. իրենց կողմէ ալ Թուսիս ապրանքներ կը զրկեն որոնք հրապարակին վրայ կը գնեն տեղացիներէն: Վերջապէս Բաշտի և Կ.պօլի վաճառականներն ամեն տարի կը ճանքորդեն իրենց առևտրական գործեր անձամբ կատարելու համար իրենց դրացի մեծ երկրին մէջ:

Անգլիայի և շոգեկառնի վաճառականները կը դիմեն այն անուններ կրող վաճառատուներին որոնց ընկերութեան կեդրոնատեղն է Լոնտոն, Մանչէսթըր և Պոմպէյ և որոնք տարիներէ ի վեր պատուաւոր կերպով ճանչցուած են Պարսկաստանի մէջ:

շքեղ ճաշարան մը պիտի հաստատուի ուր այցելուները պիտի գտնեն արեւելեան ամեն տեսակ համադրամ կերակուրներ: Առաջին յարկը պիտի լինի Սուրիացիների յատուկ սրճարան մը, ուր պիտի նուագեն Դամասկոսցի երգիչներ: հոգ պիտի դրուի նաև վոսփորի համախապատկեր և պիտի բացուի արեւելեան թատրոն մը: Երրորդ յարկը պիտի յատկանայ գեղարուեստներին: Ամենէն վերի յարկը հոյակապ ճաշարան մը պիտի հաստատուի ուր պիտի նուագէ արեւելեան ընտիր նուագածուների խումբ մը:

ԱՆԳԼԻԱԻ

ՆԱԴԱՅՈՒՆ Դ ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՆԵՐԸ

«Բըթի Բարիզէն» լրագիրը յօդուած մը հրատարակած է ցոյց տալու համար թէ անգլիական վարչական պատերազմն ինչպիսի շեղացուցիչ հանգամանքներ կրնայ ստեղծել Անգլիայի համար: Այդ յօդուածն էր քաղեք հետեւեալ մասերը.

Եթէ պատահի որ Մեծ Բրիտանիան պարտութիւն մը կրէ հարաւային Աֆրիկէի մէջ — ինչ որ անկարելի չէ — իր տիրապետութեան, իր ազդեցութեան փայլը նսեմացունող բազմապատիկ վտանգներ կրնան ծագիլ: Այդ պարագայի մէջ պիտի ստիպուի այս ինչ տեղ իր յարձակողական դիրք թողուլ, այն ինչ տեղ յետ քաշուիլ աւելի կեդրոնացած ոյժեր ունեցող հակառակորդների, աւելի լաւ կազմակերպուած զինուորական պետութեան առջևէն, որոնք իրենց ազդեցութեան շրջանակներն ընդարձակելու համար օգուտ պիտի քաղեն Անգլիային նեղացունող հանգամանքներէն:

Սուտանի մէջ սըր Բիլէրի ապագայ արշաւանքը բաւական դժուարացած կերևի. արդէն դէպի Նեղոսի փերը տարածուելու համար ոգևորութիւնը պաղած կը տեսնուի Լոնտոնի մէջ: Լորտ Սալզբըրի պիտի վարանի անգլիեզի պատկան բանակին համար վարկեր խնդրել խորհրդարանին նոյն իսկ այն միջոցին որ հարաւային Աֆրիկան պատերազմը անդունդ մը կը բանայ տէրութեան ելուստքին մէջ: Ազգէ գտաւ, շատ հաւանական է որ Լոնտոնի դահլիճը պարտաւորուի, եթէ ուզէ ոգևորուած զօրքեր ունենալ, Տօնկուայէն և խարթումէն զօրքեր հանել զրկել Նաթալ և Բոտէզվալ:

Այն պատահարներ որ Ալմանիա և Թուսիա կրնան յարուցանել Ասիայի մէջ, ալ աւելի շահագրգռական են, Ոչ ոքի համար գաղտնիք մ'է — արմատական միաձայն աղաղակը բաւական է ըսածս հաստատելու — թէ Պէրսիան մէջ շատ գէշ աչքով կը նային Տ. Չամպէրլէյնի քաղաքականութեան վրայ: Վիլհէլմ Բ. երկար ժամանակ ի վեր և մօտեւ անդ Եւրոպայէմ ճանքորդութեանն է ի վեր, կը ջանայ իր գործունէութեան շրջանակին մէջ առանել օսմանեան կայսրութեան մէկ մասը: Աչքը տնկած է Փոքր Ասիայի վրայ ուր արմատական բազմաթիւ գաղութներ հաստատուած են ինչպէս նաև Միջագետքի վրայ ուր արմատական ընկերութիւն մը Պաղատաի երկաթուղին շինութեան արտօնութիւնը կը

ձեռք բերել կաշխատի: Անտարակոյս
լրատ Սաղապըրի թոյլտուութեանը չը
պիտի պատէ իր այդ ձեռնարկներ
յառաջ մզնու համար:

Ռուսիա ալ ուրիշ կողմէ կրնայ փա-
ռասիրութիւններ ունենալ: Իր փա-
ռասիրական յաւակնութիւններ մինչև
այժմ երեք կէտի վրայ կընդհարուէին
անգլիական յաւակնութիւններին: Պարսկաստանի, Աւղանիստանի և Չի-
նաստանի մէջ: Արդ Ռուսերի վաճա-
ռականութիւնն որ տարիէ տարի աւել-
ի կընդարձակուի Շահի երկրին մէջ,
այժմ կորի մէջ շատ լաւ գործողու-
թիւններն հիմա մը դրած է և գործըն-
կերդը պարտին թէ թէթէրպետի դահ-
լիսի կողմէն շատ կարևոր բանակցու-
թիւններ սկսուած են թէ՛ Տիբեթի մէջ,
Աւղանիստանէն յանկարծ լուր եկաւ
թէ Էմիրը խնդիրներ է արդ խնդ-
րութիւն այնպիսի հիւանդութիւն
մ'է որին վրայ պէտք է լարուած ու-
շագործեամբ հսկել Արևելքի մէջ ո-
րովհետեւ եթէ իշխանի մը յիմարու-
թիւնը հրատարակուի հոն, ընդհան-
րապէս այդ նշան մ'է թէ քաղաքա-
կան մեծ փոփոխութիւններ կան պատ-
րաստուած: Վերջապէս, Բեքինէն ալ
այս չաբաթ կիմացունէին թէ յիշա-
փոխութիւն մը ծագեր է հոն և անդ-
իշխան լրագրիւնները Չինաստանի մայ-
րաքաղաքի այդ խոսովութիւններն իս-
կոյն վերագրեցին ռուսական խարդա-
ւանքներին: Արդեօք ո՞րչափ ճիշդ են
թէ՛ այդ հաղորդումը լուրերն և թէ՛
ատենց ռուսական խաղեր լինելը: այդ
մենք չգիտենք: Բայց ամեն պարա-
գայի մէջ, սա իրաւ է որ Ռուսիա պի-
տի ջանայ օգտուի իր մեծ մրցակցի
ներկայ տագնապալի հանգամանքնե-
րէն:

ԱՆԳԼԵՒԹՐԱՆՍԻԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԳՐԸ

Պատերազմի մասին առնուած լու-
րերն ընդհանրապէս անգլիական աղ-
բիւրէ են: Թրանսվալի հետ ուղղակի
հեռագրական հաղորդակցութիւններ
չկան որ երկու կողմէ առնուած լուրերն
երար հետ բաղդատուին: Անգլիական
հեռագրալուրերէն կիմացուի որ Պո-
էրներն Նաթալի մէջ իրենց յառաջ-
խաղացումը կը շարունակեն և Անգլիա-
ցիներն ալ կը շարունակեն օգնական
զօրք զրկել Հարաւային Աֆրիկէ և ի-
րենց զինքը գործողութիւն: Պոէրները
գրաւած են Նիւքեմը, Նաթալի գըլ-
խաւոր քաղաքներէ մին: Բայց Մէֆ-
քինկը և Քրեմպըրը որոնք պաշարած
են, զեռ չեն կրցած գրաւել: Նոյն
իսկ մի քանի յարձակումներ տեղի ու-
նեցան որոնց մէջ Պոէրները բաւա-
կան կորուստներով յետ մղուեր են:

Անգլիական խորհրդարանն որ յատ-
կապէս նստի հրաւիրուեցաւ, թագու-
հին գահաճառը լսելէ յետոյ, պատե-
րազմին համար կառավարութեան
խնդրած վարկերը տուաւ, ընդդիմա-
դիր կուսակցութեան ըրած դիտողու-
թիւններն ու վերապահումներով տը-
ւած հաճութիւնը լսելէ յետոյ:
Բացի մի քանի իրականացումներէ, կա-
ռավարութեան համակիր ու հակակիր
կուսակցութիւնները միացան պատե-

րազմի համար կառավարութեան խըն-
դրած վարկերը քուէարկելու:

Ահաւասիկ այստեղ կը գնենք հետգ-
հետեւեալ հեռագրիւններին մասին կա-
րեւորներէ մի քանին:

Բրէթօրիա (Թրանսվալ), 17 հոկտ.
Ժուպէր գորավարը գրաւեց Լէյկս-
նէքը 13ին: Քրոնթէ գորավարի խում-
բը Մ'... Քրիկի հիւսիսակողմը 9 մղոն
հեռու գտնուած երկաթուղիի կա-
մուրջն ու գիծը քանդեց: Պոէրները
կրակ ըրին տինամիթ բեռնուած շու-
գեկառքի մը վրայ որ կը մօտենար և
զայն օդը հանեցին: Ոչ մէկ կորուստ
չեղաւ Պոէրներին կողմէն:

Բիթթէրմարիձպուրկ (Նաթալ), 16 հոկտ.
Նշանաւորութեան ընկերութիւնը ձի-
աւոր նախընթաց դիտողներ խումբի
մը վերածուած է, Լէյթմիսթի շրջա-
կայներն երթալ գննելու համար:
Քաղաքապետութեան ապարանքը
զինուորական հիւանդանոցի վերած-
ուած է: Թեթիսկէն հեծելազօրքերի
գունդ մը այսօր ճանքայ ելաւ: Քա-
ղաքապետը Տընաթէն հեռագիր մը
ստացաւ այսօր որ կիմացունէ թէ
Սիմմընս գորավարի ազդարարութեան
համեմատ լուր կիմեն ու տղայները
մեկնած են անկէ: Կառավարիչը հե-
տեւեալ զեկոյցը հրատարակեց. «Նա-
թալի վրայ յարձակեցան Թրանսվա-
լի կողմէն, ամսի 9ի առաւօտը:
Թրանսվալի 3 թիկ բաժնուած կը յառա-
ջանայ: Այլին վրայ, Թրանսվալի և
ազատ Տէրութեան (Օրանժի Հանրա-
պետութիւն) Պիւրկէններէն և 400
հալստացի կամաւորներէ խառն կազ-
մուած գունդ մը Պոթթաի անցքէն
անցաւ: Կեդրոնին մէջ գլխաւոր գուն-
դը որին կը հրամայէ գորավար Ժու-
պէր, Լէյկսնէքի մէջէն անցաւ և իր
ընթացը շարունակեց ինկոկոի ճանա-
պարհով: ձախին վրայ, բազմաթիւ
գործերէ բաղկացած խումբ մը յա-
ռաջացաւ Ուաքքէրսթրումէն Մ'ոլ-
նէքի ճանապարհով մինչև Ռուլի
հունը: Այդ 3 թիկերի կէտ նպատա-
կին էր Նիւքեմը որ գրաւուեցաւ ամ-
սիս 14ին: Գլխաւոր թիկը նախորդ
գիշերն անցուցած էր Մ'առնթ Բրոս-
թէթթ որ գորավար Քոլէի նախկին
բանակապետն էր:

Կիրակի օր, 1500 Պոէրներին մի-
խումբ թնդանթներով յառաջացաւ
իկականի հարաւակողմը: Բայց այդ
խումբի մեծագոյն մասը յետոյ նոյն օր
յետ քաղաքացաւ դէպի Նիւքեմ: միակ
կուրն որ եղաւ, այս էր որ Պոէրներին
կողմէն և փոխադարձապէս հեծելա-
զօրքի խումբի մը կողմէն մի քանի
զէնք պարպուեցաւ: Պոէրներին գորա-
գունդ մը որ բաղկացած է 11-13,000
հոգիէ, կը հսկէ Տրաքէնսպէրկի անց-
քերին վրայ, Օլիվէրսթրէի սկսած
մինչև Քոլիթի կիրճը: Այդ գորավարի
քանի մը յառաջընթաց պահանջներ
ճանքայ հանած է: Բայց գլխաւոր բա-
նակը մինչև այժմ մեկնած չէ զեռ
կիրճին մէջ բռնած գիւղերէն ուր
գործերը պատասխարուած են:

Լոնտոն, 17 հոկտ.
Կալէսի իշխանն այսօր աչքէ ան-
ցուց բոլոր այն սկիզբացի գործեր ո-
րոնք շաբաթ օր չօգնեալ պիտի մտնեն

Հարաւային Աֆրիկէ երթալու համար
իշխանն կարճ ճառախօսութիւն մ'ը-
րաւ իրենց: Ներկայ էր նաև Ռուսիաի
գահաճառեւ իշխանը որ Լոնտոն կը
գտնուի այժմ:

Վիթթօրիա թագուհին 500 անգլ.
ոսկի զրկեց Հարաւային Աֆրիկէի փա-
խստական ապաստանածներին նպաստ
որոնց համար հանգանակութիւն բաց-
ուած է:

Լոնտոն, 18 հոկտ.
Լրագրիւնները Քրեմպըրիէն հոկտ. 16
թուով հեռագիր մը կը հրատարակեն
որ կըսէ թէ ձիւաւոր սուրհանդակ մը
Քրեմպըրի բերաւ Մ'աֆրիկի կողմին
լուրը և թէ նոյն ինք Պատէն Բօլէլ
գնդապետը սկսեր է կռիւը, Մ'աֆ-
րիկէն դուրս ելած յարձակում մը
ընելով Պոէրներին վրայ:

Բիթթէրմարիձպուրկ, 18 հոկտ.
Ստոյգ աղբիւրէ կիմացունեն որ
Պոէրներն երկու կամ երեք հոգիէ
բաղկացած խումբերով Թրանսվալէն
եկած հասած են Ումթօթի (Նաթալ)
գաւառը ուր զանազան ագարակների
մէջ տեղաւորուած են: Բիթթէրմա-
րիձպուրկ լցուած է փախստականնե-
րով: զիրենք պատասխարած են հան-
րային շէնքերին մէջ: մեծ թշուառու-
թիւն կը տիրէ: Անցած շաբաթ Թը-
րանսվալէն եկած 7,000 ընկերներ
հասան Նաթալ: ատենց մեծ մասը
նորէն մեկնեցան Չուլուանտ երթա-
լու համար:

Բրէթօրիա, 18 հոկտ.
Քրոնթէ գորավարը (Պոէր) կիմա-
ցունէ թէ Մ'արիթօի գորախումբը
Մ'աֆրիկի շրջակայները պատերազ-
մական հեռագրատուով մէկտեղ
զինք մը գրաւած է որ Պիւրմանս-
Պրիթթ կը կոչուի: Զօրախումբի հրա-
մանատարը կը հեռագրէ այդտեղէ թէ
Մ'աֆրիկի մօտ աղբիւրի մը տիրա-
ցած և անոր ջուրի դէպի Մ'աֆրիկ
ճանքան կտրած է: Պոէրներին թնդա-
նթներն սկսած են ուղարկուել Մ'աֆ-
րիկ քաղաքը:

Ազատ Տէրութեան (Օրանժ) կիմա-
ցունեն որ Պրեմպըրիէն եկող զրա-
հապատ շոգեկառքի գնացք մը պա-
տահեցաւ Պոէրներին խումբի մը որոնք
երկաթուղին կը քանդէին: Պոէրներն
իրենց մալգեբան հրացաններով կը-
րակ ըրին շոգեկառքի գնացքին վը-
րայ: յետոյ իրենց թնդանթներ բե-
րին անոր վրայ ուղղեցին: Երբորդ
ռուսներն եկաւ զարկաւ շոգեկառքի մը:
Այդ ժամանակ գնացքը յետ քաղա-
ցաւ դէպի Քրեմպըրի և Պոէրները նու-
րէն սկսեցին իրենց աշխատանք, ճան-
քան աւերելու համար:

Կիմացունեն թէ գաղութին երկա-
թուղիի իշխանութիւնները Նորվալսի
մէջ կամուրջը և ազատ տէրութեան
կողմէն ալ ճանքան քանդելէ յետոյ,
թողուցին Նորվալսը հեռացան: Կի-
մացունեն թէ ազատ Տէրութեան Պո-
էրներն առանց ընդդիմութեան հան-
դիպելու գրաւած են Քրեմպըրիի հա-
րաւակողմը գտնուող Մ'ոտտէր: Բիթթերի
կամուրջը: Պոէրները քանդեցին Բո-
գիլաակի երկաթուղին 10 մղոն տա-
րածութեան մը վրայ և հեռագրական
թելերն ալ կտրեցին: Պոէրներին

բազմաթիւ զօրախումբեր կը յառա-
ջանան դէպի Պիկկարս: Պէրկ որ Տըն-
տիի հարաւակողմն է:

Լոնտոն, 18 հոկտ.
Երեկոյեան լրագրիւնները Բրէթօ-
րիաէն առնուած լուր մը կը հրատա-
րակեն որ եթէ իրաւ է, Մ'աֆրիկէն
սպիտակ դրօշակ պարզեր են եղեր
(որ բանակցութեան մտնել ուղղու-
նշան է): Պոէրներին խումբ մը, բանակ-
ցութեան դրօշակը պարզած, զրկուե-
ցաւ իմանալու համար թէ քաղաքն
անձնատուր կը լինի: Վերջնական
պատասխան մը չարուեցաւ: Պոէրներին
պատուիրակութիւնը 6 ժամ պահե-
ցին աչքերը փակած, յետոյ արձակե-
ցին:

Բրէթօրիաէն հոկտ. 16ին տրուած
հեռագիր մը կըսէ թէ Պոէրներին
պատուիրակը 5 ժամ շարունակ վար-
դներէ յետոյ, երէկ գիշեր ուշ ատեն
թող տուին վերադառնալու համար:
Թէ՛ քաղաքը մտած ատեն և թէ՛ քա-
ղաքէն ելած ատեն աչքերը փակեցին:
Բրէթօրիաէն անկէ առաջ տրուած
հեռագիր մը կըսէ թէ Մ'աֆրիկի
բերդապահ զօրքերը փոխադարձա-
պէս չպատասխանեցին իրենց քաղա-
քի վրայ եղած ուղարկութեան:

Լոնտոն, 18 հոկտ.
Հարաւային Աֆրիկէի արշաւանքին
համար խորհրդարանէն կառավարու-
թեան խնդրած յաւելուածական վար-
կերը կը հասնին 10 միլիոն անգլ. ոսկի:
Կաւելուածական զօրաբանակն որ պի-
տի զրկուի, 35,000 մարդէ պիտի
բաղկանայ:

Քէթ (Բարեյոյսի գլուխ), 19 հոկտ.
Քրեմպըրիէն 17 թուականով հեռա-
գիր մը կիմացունէ թէ Քրեմպըրին
լաւ վիճակի մէջ է և թէ Մ'աֆրիկի
մէջ Հօր գնդապետը 14ին ընդհա-
րում մ'ունեցած է Պոէրներին հետ:
15ին ապահով վիճակի մէջ էր Մ'աֆ-
րիկ:

Լոնտոն, 19 հոկտ.
«Իֆլինկինս» հեռագիր մը ստա-
ցած է Լուրենսօ: Մ'արքեզէն (փոր-
թուկալեան Աֆրիկէ) որ Թրանսվալի
կառավարութեան պաշտօնական բե-
րանն եղող «Վոլքսթէմ» լրագրի նոյն
օր հրատարակած մէկ յօդուածէն մի-
քանի քաղաքներ կը հաղորդէ:
«Վոլքսթէմ» կը հաւատարէ թէ Պոէր-
ները Մ'աֆրիկի հիւսիսակողմը ան-
գլիական զօրաբանակի կեցած տեղը,
Բամաթլապաման, գրաւեր են սաս-
տիկ կուռէ մը յետոյ որի միջոցին
Պոէրներէն շատեր սպաննուած կամ
վերաւորուած են: Անգլիացիներին կը-
րած կորուստները յայտնի չեն: «Վոլ-
քսթէմ» կը յայտարարէ թէ մինչև
հիմա կատարուած պատերազմական
բոլոր գործողութիւնները հիւսիսի
կերպով յաջողած են: այսու ամենայ-
նիւ կը խոստովանի «Վոլքսթէմ» թէ
Պոէրներէն 60-70 հոգի մեռած կամ
վերաւորուած է Մ'աֆրիկի բոլորտի-
քը, այդ բերդաքաղաքի վրայ եղած
առաջին յարձակման միջոցին: Լոն-
տոնի պատերազմական նախարարու-
թեան պաշտօնատան մէջ կը ջանան
բացատրութիւն մը տալ այդ դէպքի:

ըսելով թէ անգլիական զօրքերը Ռա-
մաթլապաման թողած պէտք է լի-
նէին զօրավար սըր Ճօրճ Հուայթի
հրամաններին համեմատ որ նախադի
գլխաւոր հրամանատարն է :

ԱՐՏԱՍՏԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Ռումանիայի գահաժառանգ իշխանի
որդի մանկահասակ իշխան Քարօլ
ժանրապէս հիւանդացած է :

— Սամա կղզիներին մէջ՝ որ վեր-
ջերս Ալմանիայի, Անգլիայի և Միացեալ
Նահանգներին մէջ համաձայնութիւն
մը գոյանալով երեքին միանգամայն
հաւասար հակողութեան ենթարկուած
էին, նորէն խռովութիւններ ծագե-
ր են : Սամայի ցեղապետներէն գահա-
կալութեան երրորդ թեկնածու մ'ալ
երևան ելեր է որ Ալմանիայի օլակցու-
թիւնը կը վարել :

— Պուլկարիայի նոր նախարարու-
թիւնը կազմուած է հետեւեալ կերպով.
Նախարարապետ և արտաքին գործե-
րի նախարար Տ. Իվանչով. ներքին
գործերի՝ Տ. Բատտիլանով. հանրային
կրթութեան՝ Տ. Վաչով. ելմական
գործերի՝ Տ. Բէնօֆ. առևտրական և
հողագործական՝ Տ. Նալովիչ. հանրային
շինութիւններին՝ Տ. Թուչէվ. դատական՝
Բէշէվ. պատերազմական՝ Տ. Բարբիքով :

— Պէրլինէն «Սթանտարտ»ի տըր-
ուած մի հեռագրի նայելով, Ալմանիայի
Վիլհելմ կայսրը նոյ. 18ին ճանաչ-
պիտի ելնէ Անգլիա երթալու համար :

— Ալեքսանդրեան զօրոյց մը կը
հաղորդեն թէ արմանական «Գէզէր»
փոխադրանաւ որ հարաւային Աֆրիկէ
տանելու համար գէնք բեռնուած էր,
Նաբոլէին սկսած կը լրտեսուէր անգ-
լիական յաճանաւ մը որ Բօրթ. Սա-
յիտի առջև պարտաւորցուց այդ փո-
խադրանաւը իր բեռնած գէնքերն ու
ռազմամթերքը Բօրթ. Սայիտ հանել
ուրկէ Համպուրկ պիտի վերադար-
ձուին. Անգլիական «Թէթիս» յաճանա-
ւը Սուէզի ջրանցէն անցաւ և կերթայ
հակել կարմիր ծովին վրայ :

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմէնիան
ալ կընդունին ծանուցումներ հրատարա-
կելու համար. անոնք որ պէտք կուեն.
նաեւ Արմէնիայի միջոցով մէկի դիմում ա-
նել կամ մի բան յայտարարել, պարտա-
տենք ընդունել իրենց ծանուցումներ, ըստ
լրագրական սովորութեան : Ծանուցում-
ների գինները նշանակուած են Արմէնիայի
ճակատը, տառէն վրայ հաշուելով. 1 եր-
կաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ
և 1 բոլորագրի համար 1 սանթիմ : 3 ան-
գամ դրուելիք ծանուցումի գինն վրայ
%ին 10 գեղջ կը լինի. 10 և աւելի ան-
գամներ դրուելիք ծանուցումի գինն վր-
այ 0/0ին 30 գեղջ : Սակարկութիւն չը
դունուիր :

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ
հղով խորէն նարպէյ-Լուսինեան Սըր-
բազանի պատկերը ընտիր թղթի վը-
րայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի
խմբագրատունը : Գինն է 65 սան-
թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու-
նէն վճարուելով :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՌՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առջեւ նշանակուած գի-
ններն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
լու փոստի ծախքը :

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
ղողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչեւ 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն :

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՀԱՔԱՐԻՍ ՍԹՈՅԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԳՐԲՏԻՁ ՓՈԲՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

1894

Պուլկարիայի անկախութեան հե-
րոսներէ մէկին, Չաքարիա Սթոյա-
նովի, որ իր ընդունակութեան շնոր-
հով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւ-
ղացի հովուի պարզ վիճակէն հետգ-
հեռէ արհեստաւոր, վարժապետ, յե-
ղափոխական գործիչ, խմբագրապետ
և վերջապէս ազտ Պուլկարիայի Ազ-
գային ժողովի նախագահ դառնալ,
խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրու-
թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի
տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկա-
րիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշ-
խատող պուլկար հայրենասէր յեղա-
փոխականների գործունէութեանը մա-
սին : Սկիզբը դրուած է նաեւ հեղի-
նակին, Բրոքֆօտօր Լուի Լըժէի, և
թարգմանչին միջեւ եղած թղթակ-
ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ-
մանութեան առիթով :

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ
իր յառաջաբանի վերջ թէ «Չաք-
արիա պիտի պատճառէ ինձ եթէ ըն-
թերցողների հետաքրքրութիւնը
չարժի պետական մարդ դարձած մի
գիւղացիի այս վաւերական պատմու-
թեան վրայ» :

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ
1 ֆրանկ և 40 սանթիմ :

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % զեղջ կը
լինի :

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 ֆրանկ է :

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱՅՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈԲՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈԲՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ԳՐԱՌ ՈՏԱՆԱՆՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փոթթուգալեանի գրած հայրե-
նասիրական ոտանաւորներէ մի քանի
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբ-
րեւ նմոյներ զանազան քաղաքներէ
մէջ և զանազան ապաւորութիւններէ
տակ իւր երբեմն գրած ոտանաւորներէ
որոնք ժամանակին հրատարակուած չի
լինելով կորսուած են այժմ : Այն մի

քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը
պագրուած ազգային երգարաններէ
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւն
վաղուց արդէն արգելուած է, և Արմէ-
նիա լրագիրներէն մէջ : Նմոյքներ
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տը-
լած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորնե-
րն ապաւորութիւնների տակ ներշնչ-
չուելով գրուած են : Գին (10 սանթիմ
15 սանթիմ :

ՇԵՔՍԵՐԻ ՀԱՄԼԷԴԸ

Շէքսպիրի ՀԱՄԼԷԴԸ որ արեւմտ.
եան աշխարհագրաբ լեզուով հայերէնի
թարգմանած է քաջ անգլիագէտ
Տիար Գարեգին Յ. Փափագեան, կա-
րելի է ստանալ նաեւ Արմէնիայի խմբ-
ագրատունէն :

Տպագրուած է վիեննայի Միլիթար
եանց տպարանը, մաքուր թղթի վը-
րայ և ունի մեծ ության զիւրքով
183+Ի Կ երես :

Գինն է 2 ֆրանկ և 50 սանթիմ :

— HISTORY of the ARMENIANS
IN INDIA. From the earliest times
to the present day. By MESROB J.
SETH Armenian examiner to the U-
niversity of Calcutta and Member of
the Asiatic Society of Bengal. Calcut-
ta. 1895.

(Price: 5 francs at Marseilles or 5
fr. & 50 centimes post free.)

(Մարտէյի մէջ 5 ֆրանկ է. Մար-
տէյէն դուրս զրկուելու համար 5 ֆը-
րանկ և 50 սանթիմ :)

— ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՖՆԵՐ.

(Յատկապէս պատրաստուած Ամերի-
կայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղ-
թականներուն կեանքի, ժամանակի և
գրամի խնայողութիւն ընել տալու
հարկ եղած գիւրութիւններն ընծա-
յելու համար) Աշխատասիրեաց
Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր.
Նիւ Եորք, Էլիսա Խալաւ և ընկ. 1897:
Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ
արդէն հին գտնուողներին համար շատ
կարեւոր գիրք է : Գինն է 1 ֆրանկ
և 25 սանթիմ :

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱՑ (1794-1894) ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւո-
րութեան գարադարձին առթով 1894
թուականին հրատարակուած այս միա-
ձալ գիրքով և լուսատիպ (phototypi-
que) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է
50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած
է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտո-
նի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով :
Մէջտեղը դրուած է Հայ լրագրու-
թեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն
Բէնյ. Շաւոնեանի, պատկերը և բո-
լորովին 1894ին հայերէն լեզուով
հրատարակուող բոլոր լրագիրները,
անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետ-
ների պատկերներով :

Գինն է 4 ֆրանկ, ճանապարհա-

ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարս-
կաստանի համար 2 ֆրանկ և 50
սանթիմ :

Գալիւքեարեան Հ. Գ. — Պատմու-
թիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ
մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա.
1794-1860 : Մէկ լուսատիպ պատկե-
րով : Գինն է, ճանապարհածախքով
մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ :

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛
գիրքը կարելի է ստանալ Արմէնիայի
խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ
զրկելով :

ԽԵՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՃԱՆԱԿ ԱՐՄԵՆԻԱ ԼՐԱԳՐԻՆ

Արմէնիայի շրջանի սկզբէն (օգոստոս)
բա. Խնորդ եղած լինել և կանոնի հա-
մեմատ իրենց բաժնորդագին 20
ֆրանկը կանխիկ վճարել փափագող-
ներին մի դիւրութիւն տուած լինե-
լու համար, հա. մենք ծախու հանած
ենք «Խնայողական գանձանակ ԱՐ-
ՄԷՆԻԱ լրագրի» :

Ամեն անգամ երբ մարդ դիւրու-
թիւն ունենայ արծաթ 50 սանթիմից
մը (10 սենթ ամերիկեան = 50 սթո-
թինքա պուլկարական = 50 պանի
ռումանական և այլն) մէկ կողմ դնելու,
կը ձգէ այդ խնայողական գանձանա-
կի մէջ, ուր ձգուածը ալ անկա-
րելի է որ դուրս հանուի մինչեւ որ
Արմիայի բաժնորդագին 20 ֆրան-
կը (40 հատ 50 սանթիմից) մէջը լե-
ցուելով չամբողջանայ : Այդ ժամանակ
միայն կրնայ պարպուիլ, տակի կողմէն
կափարիչը դարձնելով, և պարպուե-
լէն յետոյ նորէն կրնայ գոցուիլ 20
ֆրանկի մի նոր խնայողութիւն ալ
գոյացունելու համար :

Գանձանակը դիւրատար փոքրիկ
բան մ'է որ մինչեւ իսկ գրպանի մէջ
կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի : Վրան
չինուած կայ նաեւ քանակաչափ մը
որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամ-
ները 5 ֆրանկի հասածին պէս, կը
սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէջի
գումարը ո՞րչափի հասած է :

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն
է 2 ֆրանկ : Այդ գումար մեզ վճա-
րողին կը զրկենք գանձանակին հետ
մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշա-
նակուած կը լինի գնողի անունն ու
հասցեն : Եթէ ՄԻԵԻՆՈՅՆ ԱՆՁԸ,
առանց ուշանալու ժամանակին բաժ-
նորդ գրուելով Արմէնիա լրագրի տա-
րեւրանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18
ֆրանկի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացա-
գիրը վերադարձունէ Արմէնիայի
խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի
բաժնորդագին 20 ֆրանկը վճարած
կը համարուի, որով «Խնայողական
գանձանակ»ը ձրի կը մնայ իրեն :

ՅԵՐԵՆ — ԻՄՔԱԳԻՐ

Մ. ՓՈԲՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փոթթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Imp. M. Schickler, 9, Quai du Canal. Marseille.